

Sygn. akt V CSK 574/13

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski

w sprawie z wniosku A. G.

przy uczestnictwie T. S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 czerwca 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od postanowienia

Sądu Okręgowego w Ś.

z dnia 25 czerwca 2013 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania jeżeli: w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398 § 1 k.p.c.).

Instytucja przedsądu, jak wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, jest zgodna z normami konstytucyjnymi, a także z zaleceniami Rady Europy zezwalającymi na wprowadzenie środków ograniczających dostęp do sądu najwyższego szczebla. Skarga kasacyjna służy od prawomocnego orzeczenia, ma ograniczony zasięg, a jej podstawowym celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i twórczy wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa.

Wprawdzie skarżąca odwołała się do istotnego zagadnienia prawnego oraz wskazała na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a także na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, niemniej nie występują te przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 13 czerwca

2008 r., III CSK 104/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.).

Judykatura, zarówno przed zmianą kodeksu cywilnego polegającej na wprowadzeniu z dniem 3 sierpnia 2008 r. konstrukcji prawnej służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.), jak i po wejściu jej w życie, zgodnie przyjmowała możliwość ustanowienia na rzecz przedsiębiorcy, będącego przedsiębiorcą przesyłowym, w drodze umowy lub stwierdzenia nabycia poprzez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, będącej rodzajem służebności gruntowej z pewnymi odrębnościami dotyczącymi braku potrzeby wskazywania wprost nieruchomości władnącej (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 73/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142; z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, nr 10, poz. 7; uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011, nr 12, poz. 129; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, M. Prawn. 2006, nr 19; z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08, niepubl.; z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09, niepubl.; z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, niepubl.; z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, niepubl.; z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, niepubl.). Zagadnienie jakie prawo rzeczowe nabywa się po dniu 3 sierpnia 2008 r., na skutek upływu terminu zasiedzenia po tym dniu ale rozpoczętego wcześniej, rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (OSNC 2013, nr 12, poz. 139) przyjmując, że do wejścia w życie art. 305¹-305⁴ k.c. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a następnie wprost służebności przesyłu, przy czym okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu podlega zaliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu.

Dobrej wiary zasiadającego posiadacza nie wyłącza wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej. Występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por. uchwały (7) Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia

1991 r., III CZP 108/91, OSNC 1992, nr 4, poz. 48; postanowienia z dnia 17 lutego 1997 r., II CKN 3/97; z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 48/98; z dnia 22 grudnia 1998 r., II CKN 59/98; z dnia 4 listopada 1999 r., II CKN 560/96, z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11 i in. - niepubl.).

Podkreślić należy, że w odniesieniu do posiadania prowadzącego do zasiedzenia o rodzaju wiary posiadacza, a w następstwie o długości terminu niezbędnego do nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie decyduje wyłącznie chwila objęcia jej w samoistne posiadanie.

Domniemanie dobrej wiary posiadacza (art. 7 k.c.) wzruszyć może zatem jedynie dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub mógł się dowiedzieć o tym, że narusza to prawo innej osoby. Oznacza to konsekwentnie, że późniejsze dowiedzenie się przez posiadacza lub jego poprzednika o stanie rzeczy skutkującym zmianą dotychczasowego przekonania i wykonywaniem posiadania niczyjego prawa nie narusza lub narusza, dla biegu terminu zasiedzenia nieruchomości jest okolicznością irrelevantną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, zgodnie z którym objęcie przez przedsiębiorstwo przesyłowe cudzej nieruchomości w posiadanie w celu budowy urządzeń przesyłowych na podstawie ostatecznych, niepodważonych decyzji administracyjnych, uzasadnia przyjęcie dobrej wiary tego przedsiębiorstwa jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. postanowienie z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15 i powołane tam orzecznictwo). Jednakże w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r. (III CZP 87/13, Biul.SN 2014/4/9), przyjęto, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jedn.: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 128 k.c. w okresie do dnia 1 lutego 1989 r. obowiązywała zasada jednolitej socjalistycznej własności ogólnonarodowej (państwowej) przysługującej niepodzielnie Państwu. Państwowe jednostki organizacyjne i państwowe osoby prawne mogły odtąd samodzielnie władać wyznaczoną częścią mienia państwowego w oparciu o różne tytuły prawne.

Zmiana kodeksu cywilnego dokonana ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. (Dz. U. Nr 3, poz. 11) nadała art. 128 k.c. nowe brzmienie, zgodnie z którym własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługuje Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym. Judykatura, wykładając ten przepis stwierdziła, że jego brzmienie nie uzasadnia przyjęcia, że *ex lege* doszło do przekształcenia uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostającego w zarządzie państwowych osób prawnych, w prawo własności tego mienia (por. uchwałę (7) Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, mającą moc zasady prawnej - OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118)). Uznano, że jedynie nowo nabywane przedmioty własności stawały się własnością danej państwowej osoby prawnej, a mienie państwowe pozostające w jej władaniu (w różnych formach) pozostawało nadal własnością Skarbu Państwa. Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321, ze zm.) z dniem 1 października 1990 r. uchyliła art. 128 k.c. we wskazanym nowym brzmieniu oraz art. 177 k.c. zawierający zakaz zasiadywania nieruchomości państwowych. Jednak dopiero ustawa z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464, ze zm.) przyznała z dniem 5 grudnia 1990 r. państwowym osobom prawnym, którym dotąd przysługiwało prawo zarządu, zdolność nabywania we własnym imieniu wszelkich praw majątkowych, w tym rzeczowych, uwłaszczając je na posiadanym mieniu, będącym dotychczas własnością państwową, prawem użytkowania wieczystego gruntu i prawem własności budynków oraz urządzeń (art. 2) oraz wstecznie potwierdziła prawo własności nieruchomości nabytych przez państwowe osoby prawne po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) stanowiąc, że od chwili nabycia stanowią one własność tych osób (art. 3). Przepisy te mają odpowiednie zastosowanie do stwierdzenia nabycia ograniczonych praw rzeczowych oraz do oceny posiadania

prowadzącego do ich nabycia przez zasiedzenie. Oznacza to, że każdorazowo w indywidualnych okolicznościach danej sprawy przedmiotem szczegółowych ustaleń i ocen sądu muszą być: status organizacyjno-prawny posiadacza (przedsiębiorstwa przesyłowego), jego kwalifikacja jako państwowej osoby prawnej, zmiany relacji prawnych między Skarbem Państwa a przedsiębiorstwem państwowym, jednoosobową spółką Skarbu Państwa i spółką kapitałową prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa lub spółki Skarbu Państwa, sposób przeniesień posiadania między kolejnymi władającymi w zakresie odpowiadającym służebności nieruchomości obciążoną dla stwierdzenia dopuszczalności zaliczania posiadania wykonywanego przez przedsiębiorstwo przesyłowe.

Judykatura jednolicie przyjęła, że art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie kodeksu cywilnego dotyczący skracania terminu zasiedzenia nieruchomości ma zastosowanie do nieruchomości państwowych, które zostały skomunalizowane i zaczyna swój bieg na nowo poczynając od tego dnia, z możliwością odpowiednich zaliczeń (por. m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 1995 r., III CZP 174/94, OSNC 1995, nr 4, poz. 67; cyt. z dnia 19 stycznia 2006 r., III CZP 100/05; z dnia 13 kwietnia 2007 r., III CZP 23/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 45; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II CK 337/03, OSP 2005, nr 6, poz. 77; z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 247/10, niepubl.).

Odnosząc się zatem wprost do powołanych przez skarżącą judykatów mających świadczyć o rozbieżnościach w orzecznictwie należy podkreślić, że z powołanych orzeczeń wynika możliwość posiadania przez państwową osobę prawną nieruchomości i jej zasiedzenia od dnia 1 lutego 1989 r. Przedsiębiorstwo państwowe nie mogło być uznane do dnia 1 lutego 1989 r. za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej, (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11, LEX nr 1136115).

Mając powyższe na uwadze, skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, bowiem przytoczone argumenty (wywód prawny) nie świadczą o kwalifikowanym naruszeniu prawa przez Sąd. Przedstawiona przez skarżącą

argumentacja jurydyczna mająca uzasadniać tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych oraz zmierzająca do wykazania rozbieżności w orzecznictwie sądów na tle powyższej analizy nie uzasadnia istnienia tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W powyższych kwestiach Sąd Najwyższy wypowiadał się wielokrotnie i jego orzecznictwo w tym zakresie jest jednolite.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).